

BOHÁČI a BEDÁRI (i tí ostatní)

Úvodné poznámky

Výrazy, ktoré som použil v názve článku, sa možno budú zdať niekomu „archaické“. Dnes je v móde (alebo, ak chcete, „in“) hovoriť skôr o „solventných“, „bezdomovcoch“ a „strednej vrstve“. Ibaže ony spomenuté „módne“, eufemické termíny vôbec nevystihujú to, o čo nám tu pôjde, navyiac sú nepresné, nelogické, ba zavádzajúce.

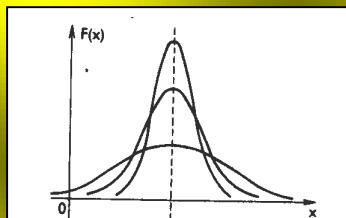
Napr. byť „solventným“ znamená v skutočnosti byť schopným plniť svoje finančné záväzky. To znamená, že napr. podnikateľ (alebo podnik) s miliardovým majetkom môže byť nesolventným (a stať sa „úpadcom“), ak jeho záväzky (dlhy) prevyšujú jeho imanie; a naopak ich zamestnanec s podpriemerným platom môže byť „solventným“, ak dokáže rozumne nakladať s tým málom, čo má, ak sa nezadlží. Pravda, existujú aj iné synonymá slova „boháči“ (bohatí), napr. majetní, zámožní, tí, ktorým sa dobre darí, zavobanci atď. Aj tie sa jasnosťou a jednoznačnosťou nevyrovnajú slovu boháči; navyiac sú tiež eufemisticky alebo pejoratívne zafarbené. Iste aj preto sú v našich prekladoch Biblie použité výrazy „boháči“, resp. „bohatí“ (ľudia).

Byť „bezdomovcom“ znamená nemať domov. Ale mnohí bedári svoj domov majú (niekedy dokonca šťastný). A naopak, je veľa multimilionárov, ktorí domov (domov v pravom zmysle toho slova, t.j. vrátane „atmosféry domova“, rodiny, lásky blízkych ľudí atď.) nemajú. Slovo bedári označuje ľudí žijúcich v biede, v chudobe (v Biblii sa používajú oba tieto výrazy), či už majú domov alebo nie; či sú zamestnaní alebo nie (existujú totiž „nezamestnaní boháči“ rovnako ako zamestnaní bedári); či sú úplne odkázaní na milosrdenstvo iných (žobráci) alebo „iba“ na sociálnu pomoc štátu.

„**Stredná vrstva**“ – to je častý výraz, používaný v médiách (i v rečiach politikov). Ale čo je to vlastne? Od ktorého bodu „Gausovej krivky“ (pozri obrázok) začína a kde končí táto najpočetnejšia skupina ľudí (tí „ostatní“, t.j. nepatriaci do žiadnej z „krajných“ skupín)?

A možno vôbec takto podľa „výšky konta“ (a ostatného hmotného majetku) deliť ľudí? Povie nám to niečo? Štatisticky (pri veľkých číslach) iste áno (napr. o ekonomickej a sociálnej vyspelosti štátu), ale v jednotlivom konkrétnom „prípade“ (pre posúdenie konkrétneho človeka, jeho schopností, umu a morálky), nám to nepomôže. Skôr si treba všímať iných vecí (ako si neskôr ukážeme).

V januári 2005, po veľkej prírodnej katastrofe (na Vianoce 2004) v juhovýchodnej Ázii došlo v spravodajskej relácii jednej našej televíznej stanice k pozoruhodným vyjadreniam „odborníkov – psychologov“. Na internete sa totiž vyskytli všetečné otázky, prečo musí štát (vládnym „špeciálom“) dovažovať grátis domov rekreatov, ktorí sú takí bohatí, že si môžu dovoliť nesmierne drahý pobyt v ďalekej cudzine (cena jedného takého zájazdu sa údajne pohybuje v šesťciferných číslach). Psychologička, ktorá v televízii vystúpila, autorov tejto „internetovej kritiky“ odsúdila, označila ich za ľudí, ktorí „závidia tým, ktorí sú múdrej-

Charakteristické priebehy **Gausovej krivky**. Na ose x sú hodnoty meranej (hodnotenej) veličiny, na ose y je ich frekvencia (početnosť). Je iba vecou konvencie, aké hodnoty (na ose x) sa zvolia za hranice „normy“, resp. „priemeru“ (napr. v našom prípade „strednej vrstvy“).

ší, a preto si dokázali nadobudnúť väčší majetok“.¹ Teda podľa nej v podstate existuje medzi múdrosťou a výškou hmotného majetku priama úmernosť. O tom, od čoho všetkého závisí bohatstvo (alebo zbohatnutie) si ešte povieme; teraz by som chcel len pripomenúť veľké množstvo z histórie (i súčasnosti) známych významných ľudí (filozofov, vedcov, umelcov), ktorí žili v ozajstnej chudobe, a naopak množstvo iných, pohybujúcich sa napr. v „šou-biznise“ (vrátane vrcholového športu), alebo dokonca zločincov (politických i kriminálnych), ktorí nijako zvlášť intelektuálne, ale často ani inak nevynikali (azda iba ak istou dávkou drzosti, agresivity, bezohľadnosti, neraz amorálnosti, ale vždy hlavne značného egoizmu), a predsa sa topili (resp. topia sa) v nepredstaviteľnom bohatstve.

Téma článku priam núti k úvahám „sociálnym“ (k zamýšľaniu sa nad sociologickými a politickými otázkami); pokúsim sa však (i keď to asi úplne nebude možné) vyhnúť sa im a sústrediť sa na hľadisko biblické – teda na to, čo o týchto veciach píše Božie slovo, a ako sa k týmto veciam staval náš reformátor M. Luther.

Budem citovať z viacerých Lutherových diel, predovšetkým však zo spisu „O obchodovaní a úžere“, ktorý bol napísaný v r. 1524, t.j. pred takmer poltisícročím. Možno budete prevapení aký „aktuálny“ je i dnes (ba práve dnes!) – je to iste dôkaz toho, že ľudská povaha, zdeformovaná hriechom je stále rovnaká (tu žiaden progres, žiadna „evolúcia smerom k lepšiemu, dokonalejšiemu“ neexistuje).

Obsahom nasledujúcich troch častí tohoto článku budú teda: **biblické citáty** (týkajúce sa bohatstva, chudoby a otázok s tým súvisiacich), vlastné **komentáre a poznámky** k týmto otázkach, a nakoniec **ukážky z niektorých Lutherových spisov**.

Biblické citáty

1. *Abrahám bol veľmi bohatý, mal stáda, striebro a zlato. (1M 13,2).*
2. *Melchisedek, kráľ Sálemu, vyniesol chlieb a víno. Bol kňazom najvyššieho Boha... A Abrahám mu dal desiatok zo všetkého. (1M 14 18.21).*
3. *Všetky desiatky... patria Hospodinu. (3M 27,30).*
4. *Melchisedek, kráľ Sálemu, kňaz najvyššieho Boha, vyšiel v ústrety Abrahámovi, keď sa Abrahám vracal z víťaznej bitky proti kráľom a požehnal ho. A Abrahám mu zo všetkého vydell desiatok... A tak aj tí, čo... prijímajú kňazskú službu, majú príkaz prijímať oď ľudí desiatky podľa Zákona... (Hb 7,1.2.5).*
5. *Boh mu (Šalamúnovi) riekol: Pretože si si ... nežiadal ani dlhý život ani bohatstvo ani životy svojich nepriateľov, ale si si žiadal schopnosť porozumieť a poslúchať právo, hľa, učiním podľa tvojej žiadosti... (a) dám ti aj to, za čo si nežiadal: bohatstvo a slávu... (1Kr 3,11,13).*
6. *...Hospodin požehnal posledné dni Jóbove viac ako prvé. Mal potom štrnásťtisíc oviec, šesťtisíc tiav, tisíce záprahov dobytka a tisíc oslíc. (Jób 42,12).*
7. *Kto si zakladá na svojom bohatstve, padne. (Pr 11,28).*

¹ Osobne si myslím, že práve našim spomínaným „dovolenkárom“ z juhovýchodnej Ázie niet čo závidieť. Zdá sa mi totiž, že väčšina z nich nemá skutočný domov, sú to „bezdomovci“ (hoci mnohí možno vlastnía honosné vily). Prečo by inak utekali zo svojich domov práve v čase Vianoc – keď ľudia celého kresťanského sveta sa ponáhľajú (často s prekonávaním veľkých prekážok) do svojich domovov –, prečo by utekali do takej vzdialenej (nielen geograficky), doslova cudzej (nekresťanskej) cudziny?

8. Odmenou za pokoru a bázeň pred Hospodinom je bohatstvo, sláva a život. (Pr 22,4).
9. Ak sa množí majetok, množia sa aj tí, čo ho mňajú (príživníci)... bohatstvo slúži majiteľovi na nešťastie. (Kaz 5,10,12).
10. Nechváľ sa, silák, svojou silou! Nechváľ sa, boháč, svojím bohatstvom! Jer 922).
11. Boháči tohoto mesta sú plní násilia... (Mi 6,12).
12. ...denné starosti a omámenie bohatstvom udusia (Božie) slovo, takže zostane bez úrody. (Mt 13,22; podobne Mk 4,19).
13. Ježiš povedal...: ...bohatý ťažko vojde do nebeského kráľovstva... Lahšie je ťave prejsť uchom ihly ako bohatému vojsť do Božieho kráľovstva... Učeníci sa pýtali: Kto potom bude spasený? Ježiš... povedal: U ľudí je to nemožné, ale u Boha je všetko možné. (Mt 19,23-26; podobne Mk 10,23-27).
14. ...bohatý človek z Arimatie menom Jozef, ktorý bol tiež Ježišovým učeníkom. (Mt 27,57).
15. Blahoslavení chudobní, lebo vaše je Božie kráľovstvo. ...Ale beda vám, boháčom, lebo vy máte svoje radosti už teraz. (Lk 6,24).
16. Keď dávaš obed alebo večeru, nevolaj priateľov, ...bohatých susedov, aby ťa azda aj oni pozvali a odplatili ti. Ale... povolaj chudobných, mrzákov... a budeš blahoslavený... oni ti nemajú čím odplatiť (a tebe) sa dostane odplaty pri vzkriesení spravidlivých. (Lk 14,12-14).
17. ...Zacheus, ktorý bol... bohatý, žiadal si vidieť Ježiša. Ježiš potom navštívil Zachea v jeho dome, a ten z radosti a vďačnosti urobil zásadné rozhodnutie: Pane, polovicu majetku dám chudobným a ak som niekoho oklamal v niečom, vrátim to štvornásobne. Ježiš mu riekol: Dnes sa stalo spasenie tomuto domu... (Lk 19,2-9).
18. ...tí, ktorí chcú byť bohatí, upadajú do pukušenia a osídla, do mnohých nerozumných a škodlivých žiadostí, ktoré ponárajú ľudí do skazy a záhuby. Lebo koreňom všetkého zla je láska k peniazom, do čoho niektorí upadli, a tak zblúdili od viery a spôsobili si mnoho bolesti. (1Tm 6,9-10).
19. Božie posolstvo cirkevnému zboru v Laodikei: ...hovoriš si: som bohatý, zbohatol som, nič nepotrebujem, a nevieš, že si biedny, úbohý, chudobný, slepý a nahý. (Zj 3,17).
20. Bratia..., počúvajte: Či Boh nevyvolil tých, čo sú podľa sveta chudobní, aby sa stali bohatými vo viere a dedičmi kráľovstva, zaslúbeného tým, čo ho milujú? (Jak 2,5).
21. Ak máte v srdci horkú závisť a svárivosť, nevychvaľujte sa (svojou múdrosťou). To nie je múdrosť prichádzajúca zhora, ale pozemská, zmyslová, démonická. ...múdrosť, ktorá prichádza zhora, je predovšetkým čistá, potom pokojamilovná, skromná, poslušná, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, nestranná a bez pokrytectva. (Jak 3,14-17).
22. ...vy, boháči, plačte a bedákajte nad svojimi biedami, ktoré prichádzajú na vás. (Jak 5,1).
23. Chudobný nezostane navždy (Bohom) zabudnutý, ani nádej utrápených nikdy nezhyne. (Ž 9,19).
24. Blahoslavený, kto sa ujíma bedára, Hospodin ho zachráni v deň nešťastia. Ž 412).
25. Hospodin počuje chudobných, nepohrda svojimi, keď sú uväznení. (Ž 69, 34).
26. (Vládca) nech biednym z ľudu dopomáha k právu, nech pomôže chudobným a nech rozdrví utláčateľa. ...Nech zachráni chudobného, ktorý volá o pomoc, biedneho i toho, komu niet pomoci. (Ž 72,4,12).
27. ...Hospodin rozrieši spor biedneho, chudobným dopomôže k právu. (Ž 140, 13).
28. Majetok boháča je jeho opevneným mestom, skazou slabých je ich chudoba. (Pr 10,15).

29. Niektó predstiera, že je bohatý, a nemá nič, iný, že je chudobný a má mnoho majetku. (Pr 13,7).
30. Chudobného nemá rád ani jeho druh, bohatý má však mnoho priateľov (príživníkov). (Pr14,20).
31. Kto sa vysmieva chudobnému, rúha sa jeho Tvorcovi, kto sa raduje z nešťastia, nezostane bez trestu. (Pr 17,5).
32. Kto si zapcháva uši pred krikom chudáka, bude tiež raz volať, a nedostane sa mu odpovede. (Pr 21,13).
33. Nezdieraj chudobného, pretože je chudobný a neutláčaj bedára..., lebo Hospodin prevezme ich spor a oberie o život tých, ktorí ich (chudobných, bedárov) oberali. (Pr 22,22-23).
34. Nepatri medzi pijanov a žráčov mäsa, lebo pijan i žráč schudobnie. (Pr 23,20-21).
35. Kto dáva chudobnému, nebude mať nedostatok... (Pr 28,27).
36. Takto hovorí Hospodin: Vynášajte spravodlivý rozsudok, dokazujte lásku a milosrdenstvo jeden druhému; neutláčajte... chudobných... (Za 7,9-10).
37. V spore nenadŕžaj bedárovi... (ani) neprekríčaj právo chudobného... (2M 23,3.6).
38. Neutláčaj svojho blízkeho ani ho neokrádaj... Nedopúšťaj sa bezprávia, nenadŕžaj nízko postavenému ani neuprednostňuj osobu vysokopostaveného. (3M 19,13.15).
39. Ježiš povedal (bohatému mládenkovi): Ak chceš byť dokonalý, choď, predaj svoj majetok, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Keď to mládenec počul, odíšiel smutný, lebo mal veľký majetok. (Mt 19,21-22; podobne: Mk 10,21-22).
40. Beda tým, čo sa... ženú za opojným nápojom; čo vysedávajú (pri ňom dovtedy) až ich víno rozpaľuje. (Iz 5,11).
41. Ani smilníci, ani modloslužobníci, ani cudzoložníci, ani homosexuáli a ich súložníci, ani zlodeji, ani lakomci, ani opileci, ani rúhači, ani vydierači nebudú dedičmi kráľovstva Božieho. (1Kor 6,9-10; podobne Gal 5,19-21).
42. Neopíjajte sa..., ale dajte sa naplniť Duchom. (Ef 5,18).

Interpretácie – komentáre – poznámky

Interpretovať, vykladať biblický text¹ si vyžaduje isté predpoklady; podrobnejšie som o tom písal na inom mieste, tu aspoň pripomeniem dôležitú zásadu „vykladať Bibliu Bibliou“, brať do úvahy súvislosti, kontext, a predovšetkým Božie príkazy a zákazy, ktoré sú v Biblii vyjadrené explicitne, jednoznačne. Tomu, kto tieto zásady nevezme do úvahy, sa totiž môže zdať, že medzi niektorými uvedenými citátmi je rozpor: raz je napr. bohatstvo posudzované ako istý prejav Božieho požehnanie a odmeny (cit. 1, 5, 6, 8, 17), inokedy ako akési prekliatie, nevýhoda (cit. 9, 10, 12, 18, 19, 22), niečo, čo môže byť dokonca príčinou zmarenia spásy človeka (cit. 13). A podobne chudoba: na jednej strane vo viacerých bibl. textoch cítime neskrývanú sympatiu voči chudobným; zdá sa akoby im bolo „nadŕžané“, alebo akoby chudoba bola nejakou „výhodou“ (cit. 15, 20, 23, 24, 31, 32, 33 atď.); na strane druhej tu však môžeme čítať jednoznačné „nenadŕžaj bedárovi, resp. nízko postavenému“ (cit. 37, 38), alebo je chudoba líčená ako zrejma nevýhoda, nešťastie („skaza“), veď „chudobného nemá rád ani jeho druh“ (cit. 28, 30).

¹ Odborný názov pre výklad biblických textov je „exegéza“ (a náuka o interpretovaní starých – teda i biblických – textov sa nazýva „hermeneutika“).

Čo s tým? Čo je vlastne pre človeka výhodnejšie (z hľadiska jeho pomeru k Bohu a jeho spásy) – bohatstvo, či chudoba? Ak posudzujeme biblické výpovede vo svetle spomínaných zásad (najmä kontextu s inými časťami Biblie), musíme prísť **k týmto záverom**:

Nie je dôležité (z hľadiska viery kresťanov), či je človek boháčom, chudobným (alebo niečím medzi tým). **Je však veľmi dôležité 1. Akým spôsobom nadobudol bohatstvo** (resp. prečo sa stal chudobným), **2. Ako nakladá so svojím majetkom** (alebo so svojou chudobou), ako žije, aké sú jeho postoje (ktoré sú závislé od toho, aké je jeho „srdce“).¹ Dovoľte k tomu pár poznámok:

Môžu byť rôzne **spôsoby nadobudnutia** majetku, ale v podstate ide najmä o tieto tri formy:

1. Nadobudnutie majetku usilovnou prácou viacerých generácií (poctivé zvedávanie zdedeného majetku). Hlavnou vonkajšou známkou tohoto po každej stránke „legálneho“ zbohatnutia je **postupné (pomalé) narastanie bohatstva**.

2. **Rýchle** nadobudnutie majetku „zo dňa na deň“ využitím (či zneužitím) „príležitostí“, ktoré nie sú v rozpore so zákonmi štátu. Najčastejšie ide o získanie konfiškovaného majetku iných.

Aj keď ide o „legálny“ postup z hľadiska štátnej legislatívy, nikdy nie je „legálnym“ z hľadiska Božieho zákona; navyiac sa vždy pritom uplatňujú rôzne nekalé praktiky, najmä korupcia, klientelizmus („rodinkárstvo“) a pod.

Niekoľko príkladov z našej krajiny: V čase protireformácie bolo skonfiškovaných mnoho majetkov evanjelikov (jednotlivcov, rodín, cirkevných zborov); „zo dňa na deň“ k nim prišli tí, ktorí boli odmenení za svoju „horlivosť“ v boji proti „kacírom“. Podobný proces „zákonného“ rýchleho nadobudnutia majetku sa uskutočnil odvtedy u nás ešte trikrát: pri „arizácii“ židovského majetku v čase fašistického štátu, pri konfiškovaní majetkov „triednych nepriateľov“ po roku 1948 a pri privatizácii (čo je v podstate tiež „konfiškácia“ spoločného majetku) po roku 1989.

3. Bohatstvo nadobudnuté nezákonným spôsobom. Ide tiež o rýchly a u nás podľa všetkého „najobľúbenejší“ (najčastejšie používaný) spôsob zbohatnutia.

Buď priamo trestnou činnosťou (rôzne „mafianske“ praktiky, lúpeže, krádeže, podvody) alebo činnosťou „na hranici zákona“ (okrádanie zákazníkov, zdieranie zamestnancov, využívanie „dier v legislatíve“ na „dobehtie obchodných partnerov“).

Aj príčiny upadnutia do chudoby bývajú rozdielne:

Existuje chudoba, do ktorej sa človek dostane **bez vlastného zavinenia** – tým, že sa stal obeťou chamtivosti alebo nenávisť iných, bol odvrhnutý, okradnutý alebo podvedený.

Tragické sú napríklad prípady ľudí, ktorí aj keď vlastnia dom, nemajú domov (stali sa v skutočnosti „bezdomovcami“ i keď sú obyvateľmi rôznych „Domovov“), pretože ich deti alebo iní príbuzní odvrhli, vypudili z ojazstného domova.

Častejšie si však **biedu** človek **zaviní sám**, a to buď tým, že podľahne nejakej hriešnej vášni (alkohol, drogy, hazardné hry, hazardné „podnikanie“ a pod.).

¹ Podrobnejšie o tom píšem vo svojich knihách. (Informácie o nich nájdete na stranách CENNÍK a ANOTÁCIE).

Väčšina (i keď nie všetci) našich skutočných „bezdomovcov“ patrí do tejto skupiny. Odkúpili si napr. od štátu byty za symbolickú cenu, predali ich za veľmi „výhodne“ (za 10-násobok i viac nadobúdacej ceny) a peniaze nerozumne utratili.

Môže byť aj iný vlastnou vinou zapríčinený spôsob upadnutia do biedy: človek napr. nie je schopný – pre vrozenú alebo získanú intelektuálnu insuficienciu (často tzv. alkoholickú demenciu) – nakladať s prostriedkami, ktoré má k dispozícii a ktoré inému úplne stačia na pokrytie základných životných potrieb.

Ide o ľudí často neschopných akéhokoľvek plánovania do budúcnosti, žijúcich „zo dňa na deň“ (či „z ruky do úst“). Títo často nielenže si nedokážu svoj pravidelný mesačný príjem zadeliť tak, aby im prostriedky vydržali do budúcej „výplaty“ (napr. sociálnych dávok), nevedia si urobiť ani tie najnutnejšie „železné“ zásoby, ale často pre „okamžitú potrebu“ dokážu zničiť veci, ktoré sú pre ich život nezbytné (sú známe prípady, keď napr. kvôli tomu, aby sa ohriali, spálili parkety, ba i drevo z krovu a rámov okien vlastného domu).

Obidve posledne menované skupiny ľudí potrebujú pomoc, ale v žiadnom prípade nie vo forme prisunu ďalších finančných alebo iných materiálnych prostriedkov (im nepomôže, ak im dáme „rybu“, aby sa najedli, ich treba naučiť „chytať ryby“); niekedy potrebujú odbornú lekársku pomoc alebo trvalú starostlivosť sociálneho zariadenia.

Aj spôsob nakladania s majetkom môže byť veľmi rozdielny:

Existuje správne, spravodlivé, ale aj nerozumné, hriešne, priamo diabolské nakladanie s majetkom.

Dôležité je, aby sa mamon nestal modlou („bôžikom“) svojho vlastníka a aby neslužil iba na uspokojovanie (ukájanie) prehnanej, hriešnej žiadostivosti a pýchy (snobstvo).

Mnohí bohatí ľudia v minulosti boli (ale i dnes sú) ľudia pokorní, skromní, správne hospodáriaci s „hrivnami“, ktoré dostali. Nielen talent, intelekt, ale aj materiálne statky treba považovať za hrivny, resp. „talenty“, o ktorých hovoril Ježiš Kristus (*Mt 25,14-30*); z hospodárenia s nimi sa raz budeme zodpovedať pred samotným Bohom.

Z minulosti sú známi napr. tzv. „mecenáši“¹ vedy, umenia, alebo ľudia, ktorí za svoje prostriedky dali vyštudovať nadané deti z chudobných rodín, nechali postaviť stavby slúžiace verejnosti (vrátane cirkevných stavieb) a pod. Ale aj inak možno spravodlivo hospodáriť so spomínanými „hrivnami“. Zo známych osobností by som rád pripomenul L. N. Tolstého. Ako je známe, bol grófom a mal pomerne značný majetok; napriek tomu žil skromne, obliekal sa ako „mužik“, tvrdo pracoval duševne i telesne: známe je jeho rozsiahle literárne dielo v oblasti krásnej literatúry, menej známe sú už jeho duchovné traktáty a jeho reformné sociálne činy, ktoré konal na svojom panstve: vo vlastnom dome zriadil školu, kde on sám spolu so svojimi deťmi zadarmo vyučoval deti chudobných poddaných, zriaďoval „vývarovne“, v ktorých sa grátis v zlých dobách (napr. v čase neúrody) stravovali bedári, sedliaci a ich

¹ Častočne sa im podobajú dnešní „sponzori“ (pravda ak spozorujú z vlastného, teda ak si nekompenzujú svoju „stratu“ zo sponzorovania okamžitým zvýšením cien služieb alebo tovaru, a ak cieľom ich sponzorovania nie je iba vlastná reklama alebo podpora nezmyselných „zábavných“ podujatí).

rodiny; pomáhal aj fyzicky – napr. ručne kosil alebo robil ako tesár – tým, ktorí sa ocitli v núdzi (vdovám, pohorelcom a pod.).¹

Na druhom konci škály bohatých stoja tí, ktorým sa bohatstvo stalo modlou, ktorej všemožne slúžia – cieľom ich života nie je nič iné ako rozhojňovanie už i tak veľkého majetku, sú lakomí, pričom často svoje bohatstvo taja (pozri cit. 29). Takéto správanie sa je časté aj u niektorých ľudí zo „strednej vrstvy“.

Iní sa naopak pýšia svojím majetkom, rozhadzujú ho na nezmyselné veci, na rôzne pôžitky, „koničky, exkluzívne „dovolenky“ atď.; vždy musia byť „in“, robiť to a vlastniť to, čo vidia u iných. Skrátka sú snobmi (spomeňme aj dnes už skoro zabudnutý výraz „malomeštiaci“).

Niekedy sa stane, že venujú niečo na „dobročinné účely“; ale väčšinou iba preto, aby sa „zviditeľnili“, získali obdiv iných, alebo si jednoducho robia reklamu. Tieto ich „dobré skutky“ sú však sporadické (ojedinelé), nevychádzajú z ich postoja, ale buď z momentálnej náldy, rozmaru alebo z vypočítavosti. Preto vlastne **nejde o žiadne dobré skutky** (viac o tom píšem vo svojich knihách a v článku „O skutkoch, postojoch a motivácii kresťanov“).

Ale **bohatstvo môže byť zneužitá** ešte horšie: na financovanie zločinu (drogové a iné mafie), hriešnej „zábavy“ (pornografia, karnevaly atď.), na korupciu (podplácanie), podporovanie terorizmu a pod.

Ale aj chudobný môže „**nakladať so svojou chudobou**“ rôzne (hoci jeho možnosti sú oveľa menšie): Sú chudobní (je ich väčšina), ktorí sú zmierení, skromní, pokorní, a preto i šťastní, a to napriek tomu, že si nemôžu dovoliť to, čo mnohí iní.

Sú mnohí (poznám ich osobne), ktorí napriek materiálnemu nedostatku pravidelne venujú desatinu svojho príjmu (**biblický „desiatok“** – pozri cit. 2-4) na duchovné ciele (cirkev, zbierky, misia a pod.). Ba dokonca niektorí svedčia, že odkedy začali pravidelne prispievať („odvádzať desiatok“), ich niekdajšie finančné problémy pominuli. Takýto „paradox“ sa môže zdať neveriteľným – pravda, iba tomu, kto nepočíta s Božím poňhaním (ten, kto má s ním osobnú skúsenosť, tieto skutočnosti pokladá za úplne samozrejmé).

Sú iní, čo svoju chudobu prehlbujú a udržujú zlým hospodárením alebo rozhadzovaním prostriedkov na zlé a neužitočné ciele, a konečne sú i takí, čo svoju chudobu zneužívajú nato, aby ňou „ospravedlňovali“ svoje príživníctvo, lenivosť, či dokonca tresnú činnosť.

Koľko ráz aj pri správach našich masmédií o nejakom trestnom čine, býva ako akési „ospravedlnenie“ zdôrazňované, že ide o „nezamestnaného“, pričom sa často dôsledok vydáva za príčinu (nezamestnanosť totiž môže byť niekedy – nie vždy – len jedným z dôsledkov nechoty zadávať si prostriedky na živobytie poctivým spôsobom; a trestný čin je iným dôsledkom toho istého amorálneho postoja, teda nie „dôsledkom dôsledku“).

Záverom tejto časti možno konštatovať, že napriek existencii rôznych „typov“ bohatých, možno povedať, že najčastejším (teda „typickým“) je také sprá-

¹ Podrobnejšie o živote L.N. Tolstého píšem vo svojej knihe „L. N. Tolstoj a jeho životné otázky – viera a umenie“ (v knihe sú aj početné ukážky z Tolstého literárno-duchovnej tvorby z neskoršieho obdobia jeho života). Informácie o knihe nájdete na tejto webovej stránke (na stránkach CENNÍK a ANOTÁCIE).

vania sa bohatých, ktoré je v rozpore s biblickými zásadami, pretože bohatstvo prináša veľké pokušenia, obsahuje veľa zvodov k hriechu a k zlým postojom (cit. 11, 18); a chudoba, keďže takého zvodov neobsahuje (alebo ich obsahuje len veľmi málo), nie je (alebo je menej) nebezpečná pre duchovný život človeka.

Preto je cesta bohatého do kráľovstva Božieho prirovnaná k prechádzaniu ťavy uhom ihly (cit. 13), a preto sa konštatuje, že „chudobní sú blahoslavení (t.j. šťastní)“ (cit. 15).

Som presvedčený, že ak sa v Biblii hovorí o bohatých nepriaznivo, myslí sa iba na takých, **ktorí žijú životom typickým pre (väčšinu) bohatých**. A ak sú naopak chválení **chudobní**, myslí sa na ľudí, čo **žijú „životom, ktorý je opakom toho typického boháčskeho“**: sú skromní, pokorní, poslušní, úplne oddaní Bohu, celkom na ňom závislí a poslušní voči nemu, ale tiež ochotní vždy nezištne pomôcť, poslužiť svojmu blížnemu.

A ak sú v Biblii výzvy k pomoci a ochrane chudobným (cit 26, 33, 35), neznamená to, že ich azda treba nespravodlivo uprednostňovať, napr. pri sporoch (cit. 37); pomáhať im treba preto, lebo sú často inými opovrhovaní, utláčaní, sú slabí a bezmocní (cit. 28).

Ak však **bohatý žije „životom typickým pre chudobného“** (je pokorný, skromný, zbožný, t.j. oddaný a poslušný voči Bohu), potom môže byť preňho jeho bohatstvo požehnaním (cit. 1, 6 a i.); ale i naopak: ak **chudobný** (alebo ten, čo patrí do „strednej vrstvy“) **žije „životom typického boháča“** (holduje hriechnym vášňam, je snobom, pijanom atď. – cit. 34, 40, 41, 42 a i.), potom mu ani jeho chudoba nepomôže pred zatratením, pred Božím odsúdením.

Výňatky z Lutherových spisov:

1. *Úplne falošný je názor, že nevlastníť majetok patrí ku kresťanskej dokonalosti. Lebo kresťanská dokonalosť nezáleží v pohrdaní občianskymi ustanoveniami, ale v pohnútkach srdca, vo veľkej Božej bázni, v mocnej viere. Napr. Abrahám, Dávid, Daniel aj pri veľkom bohatstve a moci neboli menej dokonalí ako niektorí pustovníci. (Obrana augsbur. vierovyznania, čl. XVI. 9).*
2. *Máme sa Pána Boha báť a Ho milovať, aby sme svojmu blížnemu nebrali peniaze, ani majetok, ani si ich neprivlastňovali falošným kupovaním a predávaním, ale aby sme mu majetok a živobytie pomáhali zveľadiť a zachovať ... aby sme dedičstvo a dom svojho blížneho ľstivo nežiadali, ani pod zdaním práva si ho neprivlastňovali, ale radšej ho podporovali a mu pomáhali, aby si to všetko mohol zachovať. (Malý katech., výklad 7. a 9. prikázania).*
3. *...čo dosiahli nakoniec tí, čo všetku svoju starostlivosť a usilovnosť vynaložili na zhŕňanie veľkých majetkov a peňazí? Zistíš, že bolo zbytočné ich lopotenie a práca. Lebo aj keď nadobudli veľké poklady, nakoniec sa im rozpadli a rozplynuli. Dost príkladov môžeš nájsť v dejinách a v spomienkach starých skúsených ľudí, len sa poobzeraj a pozoruj. (Veľký katech., prvá časť, odst. 43).*
4. *Kradnúť vlastne znamená neprávom privlastniť si cudzí majetok, teda každý zisk na úkor blížneho pri čomkoľvek... kradnúť neznamená len vyprázdniť pokladne a vrecká, ale všade brať, na trhu, v obchode, u mäsiara, vo vinárňach, v dielňach, skrátka všade, kde sa obchoduje, kde sa vyplácajú a prijímajú peniaze za tovar a prácu. (Veľký katech. 7. prikázanie, odst. 224-225).*
5. *...je hriechom, a teda zakázané, aj len zatúžiť za manželkou alebo majetkom blížneho alebo usilovať sa ich dosiahnuť akýmkoľvek spôsobom ...aj vtedy, keby sa to ma-*

lo stať pod peknou zámienkou, ale na škodu blížneho. ... Tak isto aj pri bežnom kupčení... alebo keď jeden druhého preľstí a oberie o zisk a úžitok. ...Boh nechce, aby si pripravil blížneho o niečo, čo jemu náleží a malo by mu chybovať, aby si si ty ukojil lakomosť, i keby si si to mohol privlastniť bez toho, aby si si tým naštrbil česť pred svetom. (Veľký katech., 9. a 10. prikázanie, odst. 293, 296, 303, 307).

6. Som presvedčený, že sa nájdú ešte mnohí – a to tak medzi obchodníkmi ako aj medzi ostatnými ľuďmi – ktorí patria Kristovi a chcú byť preto radšej s Kristom chudobní ako s diablom bohatí, ako hovorí 37. žalm, v. 16: „Lepšie je máličko, čo má spravodlivý, ako nadbytok u mnohých bezbožných.“

Chcem tu hovoriť o zneužití obchodu a hriešnom obchodovaní, pokiaľ sa to týka svedomia. O to ako to poškodzuje váš mešec (peňaženku), nech sa starajú páni (štátne inštitúcie), v tom nech si konajú svoju povinnosť.

Obchodníci majú jednu spoločnú zásadu...: „Svoj tovar môžem predávať za to, za čo ja chcem.“ Túto zásadu považujú za správnu. Ona však znamená dať voľný priestor lakomstvu a pootvárať dvere i okná peklu. Ved' čo iného je tým povedané ako: Môj blížny ma nezaujíma, len keď ja mám veľký zisk... Jasne vidieť, ako je takéto znýšľanie v priamom rozpore s kresťanskou láskou aj s prirodzeným zákonom.

...Malo by platiť: „Svoj tovar predám za to, za čo ho mám predávať, za to, čo je správne a spravodlivé.“ ...Musíš sa riadiť zákonom a svedomím, aby si konal bez ujmy blížneho. Máš dbať o to, aby si blížneho nepoškodil, a nie o to, aby si z neho ťažil. ... Je spravodlivé a správne, aby obchodník získal na svojom tovare toľko, že mu to zaplatí jeho náklady, jeho námahu, prácu a riziko. Ved' pracovník musí dostať stravu a odmenu za svoju prácu. Miera zisku... by mala byť určená svetskou vrchnosťou a občianskym právom. (Ale) stačí, keď sa s dobrým svedomím budeš snažiť o to, aby si našiel pravú mieru... vypočítaj čas a množstvo svojej práce... koľko dní si potreboval na zaobstaranie tovaru, aké množstvo práce si na to vynaložil a aké riziko si pritom podstúpil... výška mzdy má zodpovedať množstvu práce a dĺžke času.

Niekedy dvíhajú cenu tovaru, lebo vedia, že tohoto tovaru je v krajine nedostatok, alebo že zakrátko bude vypredaný a ľudia ho budú zháňať. V tom je práve nenasytnosť lakomstva, že zdierač využíva biedu blížneho nie nato, aby mu pomohol, ale aby sa na škodu blížneho sám obohatil. Takéto niečo je verejná krádež, lúpež, úžera.

...práve toto robia monopoly. To sú tie ziskuchtivé spoločnosti, ktoré by sa v krajine nemali trpieť ...mali by ich jednoducho trestať, zakázať. Lebo takí obchodníci si počínajú tak, akoby Božie stvorenia a tovary boli stvorené a vyrobené iba pre nich a oni by ich mohli iným odnímať a svojvoľne stanovovať ich cenu. ...obchodné spoločnosti sú vlastne monopolmi. Majú vo svojich rukách všetky tovary a robia s nimi čo chcú. Zdražujú a zlacnievajú podľa toho ako sa im páči, utláčajú a ničia všetkých malých obchodníkov tak, ako štuka malé ryby vo vode.

Svetská vrchnosť by mala prísnymi zákonmi zabrániť takýmto veciam. Lenže počúvam, že ona sama dostáva z toho značný podiel. A tak to ide podľa Izaiášových slov 1.23: „Tvoje kniežatá... sú druhmi zlodejov.“ Takých zlodejov, ktorí ukradli jednu zlatku alebo pol zlatky, obesia, ale pritom paktujú s tými, ktorí okrádajú celý svet a kradnú viacej ako všetci ostatní. Pravdivým je príslovie: „Malých zlodejov vešajú veľkí zlodeji,“ alebo ako to povedal rímsky senátor Cato: „Obyčajní zlodeji sedia vo väzniciach, ale verejní zlodeji si žijú v zlate a hodvábe.“ Čo na to nakoniec povie Boh? **Boh (celkom isto) nemôže nechať neprávosť trvalo neprestanú.** (M.L.: „O obchodovaní a úžere“, napísané v r. 1524, tu krátené).

M. B. Benjan

Darček pre Vás:

Desiatky publikácií zadarmo

Radi by sme Vás upozornili, že teraz máte možnosť si pozrieť a gratis („free“) stiahnuť desiatky dokumentov v elektronickej podobe – vo formáte **PPS** („prezentácie“) a v **PDF** (články, fakty, úvahy). Stačí jednoducho kliknúť na názov zvoleného dokumentu v zozname, ktorý nájdete po zvolení voľby „**mimoknižné publikácie**“ (v sekcii „**Prejsť na:**“) na web-stránke:

www.knihy-benjan.sk

Ide o originálne publikácie s mnohými (často málo známymi) *faktami o pravde, poznávaní, ale aj o lži, podvádzaní a manipulovaní; o vede a viere; s faktami a úvahami o svete, o Bohu, ale i o Vás.* V mnohých pps dokumentoch („prezentáciách“) tiež nájdete *unikátne fotografie a krásne melódie.*

Okrem toho na tejto web-stránke nájdete **PONUKU KNÍH**, kde je vyše 20 titulov, ktoré si môžete objednať a ktoré nikde okrem u nás (a v internetovom kníhkupectve MARTINUS.sk) nedostanete. O knihách si tu môžete prečítať podrobné informácie – nielen o ich rozsahu, formáte, cene a špeciálnych zľavách, ale aj o ich obsahu (t.j. anotácie); z niektorých z nich sú dokonca k dispozícii aj ukážky (úryvky).

(Pozn.: ak ste túto informáciu dostali e-mailom, nemusíte otvárať váš prehliadač, stačí jednoducho kliknúť na tu uvedenú webovú adresu, t.j. na: www.knihy-benjan.sk).

So srdečným pozdravom

MBKB

mb@knihy-benjan.sk